

Deiseb: Ailagor Gorsaf Drenau Crymlyn

Y Pwyllgor Deisebau | 19 Medi 2017
Petitions Committee | 19 September 2017

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil:

Rhif y ddeiseb: [P-05-770](#)

Teitl y ddeiseb: Ailagor Gorsaf Drenau Crymlyn

Testun y ddeiseb:

Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i annog Llywodraeth Cymru i ailagor gorsaf drenau Crymlyn. Rydym yn credu y gallai Crymlyn fod yn ganolfan drafnidiaeth gyhoeddus bwysig. Byddai ei lleoliad allweddol yn cynnig pwynt cyfnewid ar gyfer sawl dull teithio rhwng gwasanaethau rheilffordd llinell Glynebwy ar ei newydd wedd a phrif lwybr y bysiau cyflym rhanbarthol drwy ganol y cymoedd. Mae safle'r orsaf yn gyfleus ar gyfer y rhwydwaith priffyrdd, ac mae ganddo faes parcio mawr a lle i fysiau. Mae modd cyrraedd llwybrau cerdded a beicio o'r safle. Nodwn fod y llygredd aer ar un o'r strydoedd yng Nghrymlyn gyda'r gwaethaf y tu allan i Lundain a bod angen gwella cysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus er mwyn gwella iechyd y cyhoedd. Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i asesu'r achos dros ailagor gorsaf drenau yng Nghrymlyn ac i ystyried ei hychwanegu at y rhestr flaenoriaethau nesaf o gynigion ar gyfer gorsafoedd newydd yng Nghymru.

Cefndir

Isadeiledd a gwasanaethau rheilffyrdd

Maes nas datganolwyd yw buddsoddi yn seilwaith y rheilffyrdd; mae'r prif bwerau a dyletswyddau statudol yn perthyn i'r Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth. Fodd bynnag, o dan *Ddeddf Rheilffyrdd 2005* ('Deddf 2005') mae gan Lywodraeth Cymru bwerau i fuddsoddi yn seilwaith y rheilffyrdd, gan gynnwys gorsafoedd.

Ar hyn o bryd, nid yw masnachfreiniau rheilffyrdd yn faes datganoledig. Serch hynny, cyfrifoldeb Llywodraeth Cymru yw rheoli masnachfaint Cymru a Gororau o ddydd i ddydd, gan gynnwys cyllido gwasanaethau yng Nghymru ("gwasanaethau Cymru'n unig"), a'r

gwasanaethau hynny sy'n dechrau neu'n terfynu yng Nghymru ("gwasanaethau ar gyfer Cymru").

Yn ogystal â buddsoddi mewn seilwaith, mae Deddf 2005 yn galluogi i Lywodraeth Cymru fuddsoddi mewn gwaith i wella gwasanaethau rheilffyrdd. Gallai hyn gynnwys unrhyw gostau sy'n gysylltiedig ag amserlennu i drenau alw yng ngorsaf Crymlyn. Mae'n werth nodi, fodd bynnag, bod ychwanegu at y gorsafoedd y bydd trenau yn galw ynddynt yn cael effaith ar amserlen ac amseroedd teithio y gwasanaethau hynny.

Mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar hyn o bryd yn trafod datganoli pwerau gweithredol ar gyfer caffael y fasnachfaint rheilffordd nesaf i Gymru o 2018. Disgwylir i bwerau gael eu datganoli yn hydref 2017 ac mae Llywodraeth Cymru wedi cychwyn ar y gwaith o [gaffael masnachfaint nesaf Cymru a'r Gororau](#).

Gorsaf Crymlyn

Mae Crymlyn ar linell Rheilffordd Cwm Ebwy rhwng gorsaf Glynebwy a Chaerdydd Canolog. Ar hyn o bryd, mae Trenau Arriva Cymru yn cynnal gwasanaeth bob awr ar y llinell hon. Caewyd gorsaf Lefel Isel Crymlyn yn y 1960au.

Yn 2010, cynhaliodd Capita Symonds asesiad [Canllawiau Gwerthuso Cludiant Cymru](#) (WelTAG) o *Ebbw Valley Railway, Future Phases* ar gyfer y Gynghrair Trafnidiaeth De Ddwyrain Cymru (SEWTA) sydd bellach wedi'i ddi-ddymu. Ystyriodd yr asesiad orsafoedd newydd ar gyfer Cwm, Crymlyn, Abertyleri, Pye Corner a gorllewin Casnewydd. Casglodd Capita Symonds fod y gymhareb budd a chost ar gyfer gorsaf newydd yng Nghrymlyn yn gymedrol, a'i bod yn perfformio yn dda yn yr arfarniad WelTAG yn gyffredinol, wrth gynnwys gorsaf newydd yn Pye Corner a gwasanaethau ychwanegol, ac y dylid bwrw ymlaen â hi.

O ran ehangu cyrhaeddiad y rhwydwaith rheilffyrdd, mewn [adroddiad gan Jacobs ar strategaeth rheilffyrdd SEWTA](#), a gyhoeddwyd yn 2013, nodwyd:

There are few quick wins in terms of new stations that could be built on existing lines in the SEWTA area. Options are Pye Corner and / or Crumlin and Ebbw Vale Town on the Ebbw Vale Line.

Mae [Cynllun Datblygu Lleol Mabwysiedig](#) Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn darparu ar gyfer diogelu'r tir ar gyfer gorsaf newydd yng Nghrymlyn, gan nodi, "Byddai sefydlu'r orsaf hon o fudd i'r prif safle cyflogaeth yn Oakdale".

Bargen Ddinesig a Metro Caerdydd

Sefydlwyd [Awdurdod Trafnidiaeth Prifddinas–Ranbarth Caerdydd](#) (CCRTA) o dan Fargen Ddinesig Prifddinas–Ranbarth Caerdydd i gydlynu cynllunio trafndiaeth a buddsoddi yn rhanbarth y Fargen Ddinesig (yn cynnwys Crymlyn). Mae'r Awdurdod "wedi mynd ati i ddatblygu Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Strategol", a bydd yn "adolygu ac yn blaenoriaethu cynlluniau drafft presennol yng ngoleuni'r Fargen Ddinesig". Mae hefyd "yn

gweithredu o ddifri' â Llywodraeth Cymru a Thrafnidiaeth Cymru ynglŷn â chyd-ddylunio cynlluniau Metro De-ddwyrain Cymru”.

Rhwydwaith trafndiaeth gyhoeddus integredig arfaethedig Llywodraeth Cymru ar gyfer y Cymoedd a Chaerdydd yw'r Metro. Mae Llywodraeth Cymru yn dweud ei fod yn rhaglen hirdymor sy'n cael ei ddatblygu fel y gellir ei ymestyn yn raddol. Yn ei [phamffled Metro](#) diweddaraf, dywed Llywodraeth Cymru y bydd Metro Cam 2 (2017–23) yn “canolbwyntio ar foderneiddio craidd Trenau'r Cymoedd a rhwydwaith rheilffyrdd ehangach De Cymru”. Er nad yw llinell Glynebwy ymhlith llinellau craidd y Cymoedd, mae'r pamffled yn nodi os na chaiff ei chyflwyno yn ystod Cam 2, gellir ystyried nifer o orsafoedd rheilffyrdd trwm ychwanegol [gan gynnwys Crymlyn].

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Gorsafoedd newydd

Mae [Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol](#) (CCTC) Llywodraeth Cymru yn ymrwmo i ddatblygu meini prawf asesu a chan ddefnyddio'r meini prawf hynny, rhestr wedi'i blaenoriaethu o orsafoedd newydd i'w hystyried ymhellach (mewn perthynas â sicrhau cyllid gan y diwydiant rheilffyrdd). Rhestrir Crymlyn yn y Cynllun Cyllid Trafnidiaeth Cenedlaethol fel orsaf a asesir fel rhan o'r broses hon (Cyfeirnod CCTC RI10). O ran cyflwyno Cam 2 o'r Metro, mae gorsaf Crymlyn wedi'i chynnwys ar restr o welliannau seilwaith arfaethedig a fydd yn destun “astudiaethau ymarferoldeb, datblygu achos busnes a darparu ateb/opsiwn sy'n cael ei argymhell” rhwng 2017 a 2020 (Cyfeirnod CCTC CCRM10f).

Ysgrifennodd Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi ac Isadeiledd [at holl Aelodau'r Cynulliad ar 26 Ebrill 2017](#) (PDF 231KB) yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y canlynol:

- dull tair cam Llywodraeth Cymru ar gyfer blaenoriaethu cynigion ar gyfer gorsafoedd trenau newydd yng Nghymru; a
- rhestr wedi'i blaenoriaethu o orsafoedd a fydd yn destun asesiad pellach o dan gamau 2 a 3.

Ni chynhwyswyd gorsaf Crymlyn ar rhestr gorsafoedd blaenoriaeth yr Ysgrifennydd Cabinet.

Yn dilyn cwestiwn i'r Prif Weinidog ar y [broses ar gyfer asesu cynigion ar gyfer gorsafoedd trenau newydd](#) ar 16 Mai 2017, ysgrifennodd Ysgrifennydd y Cabinet at holl Aelodau'r Cynulliad [yn rhoi diweddariad pellach](#) ar 6 Mehefin 2017 yn nodi:

Y gorsafoedd rhanbarthol a gafodd eu dewis ar gyfer eu hasesu [yng Ngham 2] yw'r rheini gafodd y sgoriau uchaf ar draws yr holl feini prawf [WelTAG a Llesiant].

Yn ei lythyr at y Cadeirydd ynglŷn â'r ddeiseb hon, dywedodd yr Ysgrifennydd Cabinet fod Llywodraeth Cymru, yn niffyg cyfrifoldeb am gyllido buddsoddi yn seilwaith y rheilffyrdd, yn defnyddio ei phwerau i hwyluso'r gwaith o ddatblygu gorsafoedd trenau er mwyn “cryfhau

gallu cynigion ar gyfer gorsafoedd i elwa ar alwad am geisiadau am gyllid [Llywodraeth y DU]”. Ynghylch gorsaf Crymlyn, dywedodd:

Whilst working on Stage 3 we will also assess the next batch of stations on the Stage 1 list. We anticipate commencing this work in early 2018. Our initial assessment is that Crumlin Station scored well against the transport case criteria. As the assessment process is an on-going and iterative one, Crumlin will eventually be assessed along with other stations on our list.

Camau gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Yn dilyn ymateb gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith i gwestiwn ar fuddsoddiad yn rhwydwaith y rheilffyrdd yn y [Cyfarfod Llawn ar 21 Mehefin 2017](#), dywedodd Steffan Lewis:

Mae Ysgrifennydd y Cabinet, fel y crybwyllwyd eisoes, wedi cyhoeddi rhestr o'i flaenoriaethau ar gyfer adeiladu gorsafoedd newydd, ac roeddwn yn synnu nad oedd Crymlyn ymhlith y gorsafoedd blaenoriaethol hynny, o ystyried y lleoliad allweddol y mae'n ei ddarparu ar gyfer cyfnewidfa amlfoddol a'i botensial fel canolbwynt beicio a cherdded pellter hir hefyd-yn yr ardal, fel y gŵyr Ysgrifennydd y Cabinet, sy'n cynnwys y stryd sydd â'r llygredd aer gwaethaf yn unrhyw le yn y DU y tu allan i Lundain.

Rwy'n deall bod ei adnoddau'n gyfyngedig a bod nifer o ffactorau'n cystadlu, ond efallai nad yw'r meini prawf presennol ar gyfer pennu gorsafoedd blaenoriaethol mor hollgynhwysol ag y gallent fod.

Wrth ymateb i ddatganiad ar bolisi a deddfwriaeth o ran yr amgylchedd hanesyddol yn y [Cyfarfod Llawn ar 4 Gorffennaf 2017](#), dywedodd Rhianon Passmore y byddai'n hoffi gweld “yr orsaf reilffordd yn cael ei hailgyflwyno yng Nghrymlyn, er mwyn agor ein cymunedau yn y Cymoedd”. Wrth drafod gorsaf tref Glynebwy a'r estyniad llinell gysylltiedig yn y [Cyfarfod Llawn ar 5 Gorffennaf 2017](#), dywedodd Rhianon Passmore:

Mae'r orsaf yng Nglynebwy yn dangos sut y gellir ymestyn y rheilffordd yn rhan o ryngwyneb trafnidiaeth strategol, cyfannol ac amlfoddol [...].

Rwy'n gadarn iawn fy marn y dylai Crymlyn gael gorsaf reilffordd rhyw ddydd.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.